

بیرلین دژی رق و توندوتیژی - بنکهی فریاگوزاری بهپهله بۆ فریاخوازن
پرسیاره ههمیشیهکان سهبارت به بهرزکردنهوهی داخواییهک فیژنهی دووهم ۱۹. ۰۸. ۲۰۲۱

ناگاداری: ئهم ریزهپرسیارانه له پیناو گهیاندنی زانیاری و رینوینی بۆ بهرزکردنهوهی داخواییهک نووسراونهتهوه. ئهگهر پرسیری دیکهتان ههیهو یان خاترجهم نهیون، به بی دوولگی ههموو کاتیک دمتوانن پینوهندیمان پینوه بگرن. ئیمه بۆ پرسیارمکانتان ههمدم له ههویئ دابین.

۱. کین دوتوانیت داخواییهک بهرز بکاتهوه؟

- ئهو کسانهی به سهلتی له بیرلین له مآلیکدا دهژین.
- شوینی راویژکاری له بیرلین، دمتوانن بینه نوینهری کهسانیک که داخوایی بهرز دهکهنهوه واته بۆ کهسیک که رووبهرووی رق و توندوتیژی بۆتهوه.
- بنکه و دامودزگا و حیزب و ریکخراوه و دامهزرارهگهلیک که له برلین نیشتهجین. داخواییهک له ریکهی کهسیکهوه بهرز دهکرتیهوه که، له ههر کام له شوینانه موجهگه یان ئهوهی خۆبهخشانه چالاکه.

۲. کام کهیس گرینگیی پین دهریت؟

ئهو کهیسانهی سهبارت به رق و توندوتیژی له ناو مال دان و (خالی ۳ و ۴ بخویننهوه) و له بیرلین روویان داوه ئاوریان لی دهریتیهوه.

۳. مهپهست له رق و توندوتیژی چیه؟

- برینداربوونی لهش، زهره بهرکهوتنی کهلوپهل، ههرشهلیکردن، جنیودان، سووکایهتی و ...
- ئهو ههلوپهستانهی پشتیان به روانگهی "دژهمروقیبون" موه گهرمه و مکوو، ههلاواردن له دژ کهسانی خاوم پیدایستی تاییهت (Ableism)، دژی فیمینیزم (Antifemism)، روانگهی دژمجوو (Antisemitism)، دژمنایهتی له بهرانهر سنیت: ئیزا و رۆم: نیا (Feindlichkeit gegen Sint:ezza und Rom:nja)، دژمنایهتی له بهرانهر کهمینهی ئهستیرهداری ئیئل ئیس بی تی ئی* (LSBTI*-Feindlichekit). ههروهها نژادپهرستی، دژمنایهتی لهگهڵ خهڵکانی بی مال و مهسکهن و هتد.
- توندوتیژی یان ههرشهگهلیک که له دژ خهبات بۆ دیموکراسی و قانونه بنههتیهکانی مافی مرۆڤ.
- ئهو کسانهی رووبهرووی رق و توندوتیژی دهبنهوه، نهک ئهوهی، وهک تاکهکس دهکونه ئهوهوه، بگهه و مکوو دهرخر و نوینهری گروپیکی کهمینهی کۆمهڵگان که، سووکایهتییان پی دهریت و پهلامار دهرین. ههرویه تووشبووانی رق و توندوتیژی ههمدم وا ههست دهکهن که بهههلهکوت و له نهکاو له لایهن بهکران و هیرشبهرمکانهوه بۆ هیرشکردن دهستنیشان کراون.

۴. کامه جۆری توندوتیژی ئاوری لی دهریتیهوه؟

ئیمه ئاور لهم جۆره توندوتیژیانه دههینهوه و مکوو: ههرشهلیکردن، جنیودان، سووکایهتی پیکردن، لهش بریندارکردن، زهره بهرکهوتنی کهلوپهل. ههروهها ئهو توندوتیژی و ههرشهکانی له دنیای نینتیرنیتیشدا دهقومین، له لایهن ئیمهوه دانیان پیندا دهنریت و کاریان لهسهر دهریت. ئهو کهیسانهی له ئاستی ههلاواردنی بنیاتنهراوه دان، بهداخهوه ناتوانین کاریان لهسهر بکهین. ئیمه دمتوانین خهڵکانی تووشبووی ئهم جۆره ههلاواردنه بۆ ئهو شوینه راویژانه بهرئ بکهین که لیهوشایی کارمکیان ههیه.

۵. چهنده پاره بۆ قهرهههوهکردنهوه دمتوانریت داوا بکرتیت.

دهریت تا ئاستی ههزار یۆرۆ داخوایی بهرز بکرتیهوه.

۶. به کام زمان دمتوانم داواکاریهک بهرز بکهمهوه؟

ئیمه ئهو داواکاریهانه وهردهگرین که به زمانی ئالمانی نووسراون، بهلام ئیمه بهشیهیهکی چروپهر لهگهڵ خهڵکانیک که وهرگیری زمان کار دهکهن، که دمتوانن بۆ پیکردنهوهی فۆرمی داواکاریهکه له چوارچیهوهی گفتوگۆیهکی راویژکاری یارمهتی ئیوش بدهن.

۷. بهر لهوهی داخواییهکه بهرز بکهمهوه من دهپیت شکایهتهکه بکهم؟

نا. ئیمه پالپشتی ئیوه دهکهن و پالپشتیهکه نه بهسراوتهوه بهمهوه که، ناخۆ شکاتهکه کراوه یان نا و ناخۆ پروسهیهکی دادگایی بهرئیه یان نا. ئهگهر کوو شکاتهکه کرابیت، دهریت ئهمه وهک زانیاریهک له کاتی پیکردنهوهی داخواییهکانتان بنوسریت.

۸. کامه زانیاری هاوتهریهه لهگهڵ رووداوهکه؟

ههول بدهن بۆ ویناکردنی رووداوهکه لهسهر پرسیارگهلیک که لیئان دهریت هۆش بدنه بهرخورتان. تا نهوجیهی دهریت، رووداوهکه به وردکاریهکانیهوه بگرنهوه. ئهگهر ولامدانهوهی پرسیارهکان بیتاقهتتان دهکات، به دلنیاپیهوه دمتوانن پینوهندی به بهشی تاییهتی ئیمهوه بگرن. ئیمه دمتوانین بۆ ولامدانهوهی پرسیارهکان یارمهتیتان بهدین یان داوا له شوینهکانی دیکه بکهین بۆ پشتگیری.

۹. خهسار و زهره و سنوورداریکردنهکان چۆن شروقه دهریتیهوه؟

نموونه بۆ خهسار و زهره و سنوورداریکردن دهریت ئهوانه بیت. بۆ نمونه: خهسار و زیان، برینداربوونی دهریون،

برینداربوونی لهش، بهرتسهککردن و سنووردارکردنی ناسایش و سلامهتی، کاریگهری نهرینی له سه دینامیک و جموجۆلی نیو گروپیک، سنووردارکردنی خوکاریگهری (Einschränkung der Selbstwirksamkeit) و .... دهکرتیت لهسه داواکارییهکه بنووسرین.

۱۰. کهی بابتهتیک وهک کهیسی تهنگانه (Härtefall) پیناسه دهکرتیت؟

بابتهتیک وهک کهیسی تهنگانه پیناسه دهکرتیت، که کهسی توشبوو به هوی رووداوهکه، له گهل رنج و خسار و زیانیکی دهروونی و فیزیکی نهشیو و نهگونجاو لهملانی دابیت، یان هۆکاری دیکه بیته هوی سهخلت بوونی دۆخی کهسهکه که دهواندرتیت پاساوایک بیت بۆ پشتراستکردنهوی خسار و زیانهکه. نیمه به دلئیکی کراومه لهم بواردان راویژتان پین دهنهین.

۱۱. بۆ چ شتیک نیوه دهتوانان داوای قهرهبووکردنهوه بکهن؟

- قهرهبووکردنهوی خسار و زیانبهرکهوتنی ملک و مال
- چاودیری و سهپرپرشتی دهروونی
- چارسهیری له ریی داوودهرمانیک که، بیمه تیچووهکی وههستو ناگرتیت
- راپهراندن و جیبهجی کردنی پیوهرمکانی ناسایش و پاراستن
- راویژی یاسایی
- بهسهراگهپشتن و چاودیری
- خولی فیرکاری و راهینان
- کۆرسی خوپاراستن یان خو بهتواناکردن (Selbstverteidigungs- oder Empowermentkurse) هند.
- **نموونه:**
- خواردنگهیهک به رهنگ و بویاغ، هیمای نیس/ نیسی نازییهکانی لهسه درابیت ← پالپشتی مالی و دارایی بۆ سرینهوی رهنهکه.
- کهسیک که لهسه عارهبانهیه و توشی رق و توندوتیژی دهبیتهوه، رهنه عارهبانهکی خسار و زیانی پی بگات. ← پالپشتی مالی بۆ دروستکردنهوه یان بۆ دهسکهوتنی عارهبانهکی نو.
- رۆژنامهنووسیک لهسه بلاوکردنهوی هموال و زانیاری ههرهشی لی دهکرتیت ← پالپشتی مالی و دارایی و دابینکردنی ریوشوینی ناسایش و پاراستنی رۆژنامهنووسهکه.
- کهسیک پاش هیرشیک که کراوییهته سهیری له دژ رهنجیکی دهروونی له مللانی دایه یان توشی ژانیکی دهروونی و نهفسی بووه. ← پالپشتی مالی و دارایی بۆ راویژی دهروونی خیرا و بهپهله.
- نهگهر له پهلامار و هیرشیک بۆ سهیر لهشی پهلاماردراوهکه، ددانی کهسی پهلاماردراو زیان و خساری بهریکهوتیت و بیمه تیچووی چاککردنهوی خسارهکه وههستو نهکرتیت. ← پالپشتی مالی و دارایی بۆ تیچووی چاککردنهوی ددانهکان.
- نهگهر پاش شهپۆلیکی توورهیی و رقلیگرتن یان دوژمنایهتی له دنیای ئینتیرنیت، کهسی هیرشکراو بکهویته دۆخیکی دهروونی خراپ. ← پالپشتی مالی و دارایی بۆ راویژی دهرووناسی بهپهله و خیرا.
- نهگهر زانیاری کهسی و خوبی کهسیک له دنیای ئینتیرنیتدا بلاو کرابیتهوه بۆ نمونه: ناو و نیشان، ژوماره تلهفون ← پالپشتی مالی و دارایی بۆ مالگوازتنهوه و گۆرینی ژوماره تلهفون.

۱۲. من دهتوانم داوای پاره بۆ جوهره ریوشوینیکی و چارهسهرییهک بکهم، که کۆتایی پین هاتوه (بۆ نمونه: تیچووی خولیکی چارهسهیری دهروونی بۆ خولیکی چارهسهیری دهروونی که کۆتایی پین هاتوه)؟

بهداخهوه ئه تیچووانه دهکرتیت داوا بکرتین، که ریوشوینهکه یان چارهسهرییهکه (بۆ نمونه خولیکی چارهسهیری) هیشتا دهستی پین نهکردوه. به واتایهکی تر نیمه ئه تیچووانه وههستو دهگرتین که هاوکات لهگهل داواکردنهکه دهبیت پارهیان بۆ خهرج بکرتیت.

بۆ کهیسی به قهول تهنگانه (خالئ ۱۰ بخویننهوه) ئه ریوشوین و چارهسهرییههش ناوریان لی دهدریتنهوه و گرینگیان پین دهدریت، که ههئووهکه دهستیان پین کراوه. نهگهر نیمه خاترههم نین، ناخو ریوشوین و چارهسهرییهکه بایهکی پین دهدریت و یان به ههند وهردهگرتیت، به بئ دوودلی پیوهندیمان پیوه بگرن

۱۳. هاوکات لهگهل داواکردنی داواکارییهکه چ شتیک دهبیت بهینریته دی؟

کەسی داواکار دەبێ یەک لەو سێ پێوه‌رانه‌ی خواره‌وه‌ی ره‌چاو کردبێت:

- ئیوه هه‌نوکه له شوێنێکی راویژکاری، داوای راویژتان کردووه و به‌رێی ئیمه کراون.
- ئیوه له شوێنی تاییه‌تی بنکه‌که‌ی ئیمه داوای راویژتان کردووه.
- نه‌گه‌ر کەسی داواکاره‌که به‌لگه‌ی میدیایی، وینه، مزنده یان نرخاندنی خسار و زیانه‌کانی له‌بهر دستدا بیت یان هه‌ره‌شه‌که‌ی به دوکومینت کردبیت یانیش کۆپی له بلاڤۆکه‌که و کاغەز و دانای ده‌سته‌ی پارێزهرانی داخواز (Staatsanwaltschaft) / دادگا و هتد بخاته روو.

۱۴. بۆ چ مه‌به‌ستیک له‌و پێوه‌ر و مه‌که‌انه‌ی که، له خالی ۱۳ دا هه‌ن ده‌پرسرێته‌وه‌؟

نه‌گه‌ر ئیمه له‌سه‌ر سه‌لماندنی کارمه‌کان له‌ کەسی تووشبووی رق و توندوتیژی پرسیار ده‌که‌ین، له‌بهر ئه‌وه ئیمه که لێرسینه‌وه له کەسی تووشبووی رق و توندوتیژی بکه‌ینه‌وه، بگه‌ر له‌بهر ئه‌وه‌یه که دواتر به‌رچاوهری و پرسیپه‌کتیوه‌ی کەسی تووشبوو به هه‌ند بگه‌ردریت و گومان له‌ دهربرین و ته‌که‌نی کەسی تووشبوو نه‌کرت.

بهر له هه‌ر شتیک، کاره‌که له‌بهر ئه‌وه‌یه که به‌ تیکرای و له‌گه‌ڵ کەسی تووشبووی رق و توندوتیژی کار له‌ سه‌ر پێوسیتیه‌کانی یارمه‌تی بکرت. بۆ ئه‌وه‌ش گرنگه‌ بزاندریت، چی رووی داوه. هه‌ندیک له‌سه‌ر ئه‌و باوهرن و به‌ گرنگی ده‌زانن که کەسی تووشبوو مه‌جبور نه‌کرت رووداوه‌که به‌ وره‌کاریه‌کانیه‌وه‌ دیسان بگه‌رێته‌وه. به‌لام لێرده‌دا جوهره‌کانی سه‌لماندن و پشتراستکردنی رووداوه‌که یارمه‌تیده‌ره.

۱۵. ره‌وت و پرۆسه‌ی راویژ له‌ شوێنی تاییه‌تی بنکه، که پێوه‌ندی پێوه‌گه‌راوه، چۆن به‌ نه‌ه‌جام ده‌گات؟

ئیه‌وه بۆ پرکردنه‌وه‌ی فۆرمی داواکاریه‌که پالپشتی ده‌کرت. نه‌گه‌ر کوه ئیوه نیازتان به‌ پالپشتی دیکه بوو ئه‌وه بۆتان روون ده‌کرتیه‌وه و نه‌گه‌ر هه‌رکات پێوسیتان به‌ پالپشتی دیکه بوو، ده‌توانن پیمان را‌بگه‌یه‌نن. ئیمه به‌ شیه‌یه‌کی لایه‌نگرانه (لایه‌نگری له‌ کەسی تووشبووی رق و توندوتیژی) و متمانه‌پێکراو و سه‌ر به‌ست و به‌خۆرای راویژ ده‌ده‌ین و نه‌گه‌ر هه‌ریشتان لێ بیت بۆ وه‌رگرتنی راویژ ده‌توانن ناوی خۆتان ئاشکرا نه‌که‌ن و به‌ نه‌ناسراوی راویژ وه‌ر بگرن. بێجگه‌ له‌وه‌ش ئیمه له‌گه‌ڵ کەسانی وه‌رگه‌یری زمانیش کار ده‌که‌ین.

۱۶. چه‌نده کات ده‌خایه‌نیت تا ره‌زانه‌ندی له‌سه‌ر داواکاریه‌که ده‌دریت؟

پاش نزیکه‌ی ۳ تا ۶ حصوتوو ره‌زانه‌دینه‌مه‌ واته به‌ریاری ره‌زانه‌دینه‌که‌تان بۆ به‌ری ده‌کرتیه‌وه.

۱۷. که‌نگی پاره‌که ده‌خه‌رتیه‌ سه‌ر حساب؟

پاش ئه‌وه‌ی ره‌زانه‌دینه‌مه‌که به‌ر تیکرا، پارمه‌ش ده‌خه‌رتیه‌ سه‌ر حسابی بانکه‌که‌تان. له‌ ره‌زانه‌دینه‌مه‌که‌دا کۆتاکات دیاری کراوه بۆ به‌رێکردنی به‌لگه و کاغەزه ئه‌سه‌لییه‌کان.

۱۸. نه‌ی حسابانه‌مه‌که (Rechnung) چی لێ بکه‌م؟

پاش ئه‌وه‌ی پالپشتیه‌ی مالبیه‌که‌ت وه‌رگه‌را، ده‌بێ حسابانه‌مه‌که له‌ ناو به‌ری کاتیکی دیاریکراویدا به‌ری بکرت. ئیمه گرنگه‌ که حسابانه‌مه‌که به‌شیه‌وه‌ی ئه‌سه‌ل و ئۆرگینال بیت نه‌ک کۆپی و شته.

وشه‌نامه

هه‌لاواردن له‌ دژ کەسانی خاوه‌ن پێداویستی تاییه‌ت (نه‌بلاسموس):

مه‌به‌ست له‌ ئه‌بلاسموس، هه‌لاواردنه‌ له‌ دژ کەسانی خاوه‌ن پێداویستی. ئه‌بلاسموس دهربرینی ئه‌جوژه هه‌لاواردنه‌یه له‌ به‌رانبه‌ر کەسانی که به‌ هۆی به‌ر ته‌سه‌کبوونه‌وه و سنووردار بوونی تواناییه‌ جه‌ستیه‌کانیان بێرێزی و سووکایه‌تیان پێ ده‌کرت یان به‌ هۆی ئه‌وه‌ی خاوه‌ن پێداویستی تاییه‌تن، بێرێزیان پێ ده‌کرت یان هه‌له‌ناوێردرین.

دژی فیمینیسیتی:

دژی فیمینیسیت، جوړیک هه‌لوێست و دهربرینی پینگه و روانگه‌یه‌که له‌ به‌رامبه‌ر پینگه‌ی فیمینیسیت یان له‌ دژ خه‌باتیک بۆ به‌رابه‌ری هه‌موو ره‌گه‌ز و نیرماییه‌کان. له‌ هه‌لوێستی دژه‌فیمینیسیتدا، به‌ر به‌ره‌کانی له‌ ئیمتیاز و مافه‌ پوانخوازه‌کانی پیاوان ده‌کرت و ده‌پارێزین.

دژی جوو (دوژمنایه‌تی دژی جوو)

ئهم ده‌سته‌واژه‌یه هه‌لوێست، دهربرین و هه‌له‌سوکه‌وتیک ده‌ستنیشان ده‌کات که، راسته‌خۆ یان ناراسته‌خۆ له‌ دژی مرۆفه‌ جوویه‌کان، په‌یمانگه و دامه‌زراوه‌کانیان بیت. دژی جوو به‌ شیوازی جوړاوچۆر دهرده‌که‌وتیت و خۆی دهرده‌مخات و به‌ هه‌له‌سوکه‌وتی مرۆفه‌ جوویه‌کانه‌وه‌ گری نه‌راوه و نه‌به‌سراوته‌وه. ئه‌و روانگه‌یه‌ ره‌پا‌لدان (راگوێستنی خۆدناگای نارم‌زوو و هه‌ست و سۆزی خۆت بۆ کەسێکی تر، بێر و هه‌ستی ناخۆشی خۆدی خۆت، خستنه‌ پال خه‌لکانی دیکه) و دهره‌وا‌یشتنی کەسانی که، که دژی جوون.

بیرلین دژی رِق و توندوتیژی - بِنکە ی فریاگوزاری بەپەلە بۆ فریاخوازن
پرسیارە هەمیشییەکان سەبارەت بە بەرزکردنەوهی داخواییهک فیژرەنی دوو هەم ۱۹. ۰۸. ۲۰۲۱

دوژمنایەتی لە بەرانبەر سینتیزاکان (Sint:ezza) و رۆمنیاکان (Rom:nja)

ئەمجۆرە لە نژادپەرستی، سووکایەتی و هەلاوردنە لە دژ سینتیزاکان و رۆمنیاکان. دوژمنایەتی لە بەرانبەر سینتی و رۆمنیاکان خۆی میژووێکی دوور و دریزی هەیە، کە سەرئەسەری ئەوروپای گرتۆتەوه.

دوژمنایەتی لە بەرانبەر خەڵکانی نیل، نیس، بی، تی، ئی ئەستێردار (LSBTI*- Feindlichkeit)

کورتکراوەی LSBTI* کورتکراوەی خەڵکانی ئەستێرداری لێسبین، شوول، ترەنس و خەڵکانی ئەستێرداری ئینتێرە. مەبەست لە دوژمنایەتی لە بەرانبەر خەڵکانی ئەستێرداری نیل، نیس، بی، تی، ئی، سووکایەتی و هەلاوردنە لە دژ خەڵکانی LSBTI*.

نژادپەرستی:

نژادپەرستی ئایدیالۆژییەکە، کە خەڵک بە ھۆی روخساریان، ناو و نازناویان، (بەرۆالەت) کلتور و داب و نەریتیان، و رەجەلەک یان مەزھەبیانەوه سووکایەتیان پێ دەکریت. نژادپەرستی وەک میژوو لە سەردەمی کۆیلەدارییەوه بنیات نراوه.

دوژمنایەتی لە بەرانبەر خەڵکانی بی-مأل و مەسکەن

مەبەست لە دوژمنایەتی لە دژ خەڵکانی بی-مأل و مەسکەن، جۆریک دوژمنایەتیە کە، ناراستەیی خەڵکانی بی-مأل و مەسکەن بێت. لەمجۆرە دوژمنایەتیە، خەڵکانی بی-مأل و مەسکەن، وەک ژیان و مەرفەنگەلیکی "بینرخ" دەبیندرین و سووکایەتیان پێ دەکریت.

بۆ پێوەندی:

ئیمەیل: berlin-gegen-hassdewalt@amadeu-antonio-stiftung.de

ژومارە تەلەفون: 015142043648